



मराठी विज्ञान परिषद

विज्ञान भवन, वि. ना. पुरव मार्ग, शीव-चुनाभट्टी (पूर्व), मुंबई 400 022

दूरध्वनी: 022-24054714 / 022-24057268

संकेतस्थळ: www.mavipa.org

विज्ञान संशोधन पुरस्कार स्पर्धा - 2022

- १) विज्ञान संशोधन पुरस्कार स्पर्धा ही महाविद्यालयीन युवकांत संशोधनाची आवड निर्माण होऊन, ती वाढीस लागवी या उद्देशाने घेतली जाणारी स्पर्धा आहे. या स्पर्धेसाठी (अ) परशुराम बाजी आगाशे विज्ञान संशोधन पुरस्कार, (ब) लीला परशुराम आगाशे विज्ञान संशोधन पुरस्कार आणि (क) शरद नाईक विज्ञान संशोधन पुरस्कार, असे प्रत्येकी रु. १२,००० रकमेचे तीन पुरस्कार दिले जातात.
- २) या स्पर्धेत महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील कोणत्याही महाविद्यालयातील विद्यार्थी भाग घेऊ शकतील. तसेच गुजरातमधील वडोदरा जिल्ह्यातील व कर्नाटकातील बेळगावी जिल्ह्यांतील कोणत्याही महाविद्यालयातील विद्यार्थीही या स्पर्धेत भाग घेण्यास पात्र आहेत. (या दोन्ही जिल्ह्यांत मराठी विज्ञान परिषदेचे विभाग आहेत.)
- ३) ही स्पर्धा दिनांक ३१ डिसेंबर २०२२ या तारखेपर्यंत, वयाची २५ वर्षे पूर्ण न करणाऱ्या आणि पदवीधर होणार नसलेल्या महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी खुली आहे. महाविद्यालयात कोणत्याही शाखेत पदवीपरीक्षेसाठी शिक्षण घेणारा विद्यार्थी या स्पर्धेत भाग घेऊ शकतो. थेट पदव्युत्तर परिक्षेचा अभ्यासक्रम (इंटीग्रेटेड पोस्ट-ग्रॅज्युएट कोर्स) स्वीकारलेल्या विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत, पहिल्या तीन वर्षांतील विद्यार्थ्यांनाच या स्पर्धेत भाग घेता येईल.
- ४) विज्ञान वा तंत्रज्ञान (गणितासह) क्षेत्राशी संबंधित कोणत्याही विषयातील संशोधन प्रकल्प स्पर्धेसाठी पाठवता येईल. नमुन्यादाखल पूर्वीच्या विजेत्या प्रकल्पांची यादी या माहितीपत्रकाच्या शेवटी दिली आहे.
- ५) मराठी/इंग्रजी/हिंदी यापैकी कोणत्याही भाषेतला प्रकल्प स्पर्धेसाठी स्वीकारार्ह असेल.
- ६) विजेता प्रकल्प हा तज्ज्ञांच्या मार्गदर्शनाखाली केला गेला असल्यास, त्या तज्ज्ञालाही रु. २,००० रकमेचे विशेष पारितोषिक दिले जाईल.
- ७) स्पर्धेसाठी प्रकल्प पाठवण्याची शेवटची तारीख **२५ डिसेंबर २०२२** ही आहे.
- ८) स्पर्धेसाठी कोणतेही प्रवेश शुल्क नाही.
- ९) एका प्रकल्पात जास्तीत जास्त तीन स्पर्धकांचा समावेश करता येईल. मात्र सर्व स्पर्धक एकाच महाविद्यालयातले हवेत. एकच स्पर्धक एकाहून अधिक प्रकल्पात सहभागी होऊ शकतो.
- १०) अर्ज ऑनलाईन भरायचा असून अर्जाची जोडणी परिषदेच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

- ११) अपुरी माहिती असणारे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत.
- १२) अर्ज भरताना आपल्या संशोधनाचा प्रकल्प अहवाल (प्रोजेक्ट रिपोर्ट), पीडीएफ फाईलच्या स्वरूपात संकेतस्थळावर अपलोड करायचा आहेत. सदर फाईल अपलोड करण्याबद्दलची सूचना अर्जातच दिली आहे. या अहवालाची पृष्ठसंख्या तीनपेक्षा अधिक असू नये. तसेच फाईलचा आकार दोन एमबीपेक्षा अधिक असता कामा नये.
- १३) प्रकल्प अहवाल पुढील भागांत स्पष्टपणे विभागलेला असावा - (क) शीर्षक, (ख) स्पर्धकांची नावे (मार्गदर्शक असल्यास त्याचेही नाव), (ग) महाविद्यालयाचे नाव, (घ) संशोधनामागचा उद्देश, (च) संशोधन करताना वापरलेली पद्धत, (छ) संशोधनातून निघालेले निष्कर्ष, (ज) अनुमान.
(अर्जाची प्राथमिक छाननी या अहवालावर आधारलेली असल्याने, हा अहवाल अत्यंत काळजीपूर्वक तयार करावा.)
- १४) स्पर्धेसाठी आलेल्या प्रकल्पांची प्राथमिक छाननी केली जाऊन, त्यातील मोजके प्रकल्प हे अंतिम सादरीकरणासाठी निवडण्यात येतील. या प्राथमिक छाननीचा निकाल परिषदेच्या संकेतस्थळावर जानेवारी (२०२३) महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यात पाहता येतील. अंतिम सादरीकरणासाठी निवड झालेल्या प्रकल्पांशी संबंधित स्पर्धकांना सादरीकरणाची तारीख वैयक्तिकरीत्या कळवली जाईल.
- १५) प्रकल्पांचे अंतिम सादरीकरण हे जानेवारी (२०२३) महिन्याच्या अखेरीस किंवा फेब्रुवारी (२०२३) महिन्याच्या सुरुवातीस मुंबईत आयोजित केले जाईल. सादरीकरणासाठी बाहेरगावांहून येणाऱ्या स्पर्धकांना मराठी विज्ञान परिषदेतर्फे, परिषदेच्या नियमांनुसार जाण्या-येण्याचा खर्च दिला जाईल. सादरीकरणाच्या वेळी सर्व स्पर्धकांना आपले, महाविद्यालयाने दिलेले ओळखपत्र आणावे लागेल.
- १६) प्रत्येक प्रकल्पाच्या सादरीकरणाचा कालावधी हा जास्तीत जास्त १५ मिनिटांचा असेल. प्रकल्पाचे सादरीकरण हे मराठी/इंग्रजी/हिंदी यापैकी कोणत्याही भाषेत करता येईल. या सादरीकरणानंतर परीक्षकांकडून प्रश्न विचारले जातील.
- १७) हे सादरीकरण एकाच स्पर्धकाकडून केले जाईल. परीक्षकांच्या प्रश्नांना उत्तरे मात्र त्या प्रकल्पातील इतर स्पर्धकही देऊ शकतील.
- १८) स्पर्धक वा मार्गदर्शक म्हणून नोंद न झालेल्या कोणाचाही समावेश संशोधक/मार्गदर्शक म्हणून सादरीकरणात करता येणार नाही. श्रेयनामावलीत मात्र स्पर्धक, आपल्या कोणत्याही व कितीही सहकाऱ्यांचा उल्लेख करू शकतील.
- १९) प्रकल्पाचे मूल्यमापन करताना लक्षांत घेतल्या जाणाऱ्या गोष्टी पुढीलप्रमाणे आहेत -
(क) प्रकल्पातील नाविन्य, (ख) संशोधनामागचा उद्देश, (ग) संशोधनामागच्या संकल्पनेतील सुस्पष्टपणा, (घ) संशोधनात वापरलेल्या नाविन्यपूर्ण कल्पना, (च) संशोधन करताना वापरलेली पद्धत (संदर्भ, निरीक्षण, प्रयत्न, परिश्रम, वगैरे), (छ) निरीक्षणांचा दर्जा, (ज) निरीक्षणांपासून काढलेले निष्कर्ष, (झ) प्रकल्पाची उपयुक्तता, (त) सादरीकरण, इत्यादी.
- २०) स्पर्धेसाठी पाठवलेल्या एकूण प्रकल्पांची संख्या पुरेशी नसल्यास आणि/किंवा प्रकल्प अपेक्षित दर्जाचे नसल्यास पारितोषिकांची संख्या कमी केली जाईल.

- २१) अंतिम सादरीकरणासाठी तसेच पारितोषिकांसाठी निवडलेल्या संशोधन प्रकल्पांच्या बाबतीत, ती निवड करणाऱ्या तज्ज्ञांचा निर्णय अंतिम राहिल. त्या संदर्भात स्पर्धकांच्या बाजूने झालेला कोणत्याही स्वरूपाचा पत्रव्यवहार हा अस्वीकारार्ह असेल.
- २२) पारितोषिकांचे वितरण परिषदेच्या २०२३ सालच्या एप्रिल महिन्याच्या अखेरीस साजऱ्या होणाऱ्या वार्षिकदिनी केले जाईल. पारितोषिक विजेत्यांना या समारंभात आपल्या प्रकल्पांचे उपस्थितांसमोर सादरीकरण करावे लागेल. सादरीकरणाचे स्वरूप नंतर कळवले जाईल.
- २३) वरील सूचनांमध्ये व्यवस्थापनाच्या दृष्टीने काही बदल करावे लागल्यास, तसे बदल करण्याचा अधिकार मराठी विज्ञान परिषद आपल्याकडे राखून ठेवत आहे.
- २४) स्पर्धेसाठी काही अधिक माहिती हवी असल्यास वा अर्ज भरताना काही अडचणी आल्यास vsp@mavipa.org या ई-पत्त्यावर संपर्क साधावा.

स्पर्धत विजेते ठरलेले गेल्या काही वर्षांतले प्रकल्प

- १) मधुमेह, पंडुरोग आणि उच्च रक्तदाब, या व्याधींच्या निदानासाठी गणिती प्रारूप
- २) गायी-गुरांच्या रक्तद्रवातील कॅल्शियमचे प्रमाण शोधणारा चाचणी संच
- ३) विविध नैसर्गिक स्रोतांपासून व कचऱ्यापासून तयार केलेल्या निर्जंतुककांची चाचणी
- ४) शेगडीतील वाया जाणाऱ्या उष्णतेपासून विजेची निर्मिती
- ५) वर्मिवाँशमधील, वनस्पतींच्या वाढीसाठी उपयुक्त ठरणारे जीवाणू वेगळे करण्याच्या पद्धतीचा वापर
- ६) इलेक्ट्रोफोरेसिसच्या तंत्राने वेगळे केलेल्या प्रथिनांच्या अभिरंजनाची नवी पद्धत
- ७) अँड्रॉइड प्रणालीद्वारे नियंत्रित करता येणारे स्वच्छता यंत्र
- ८) साबुदाणा आणि राखेपासून तयार केलेले, पॉलिथिनला पर्याय ठरणारे जैविक-प्लास्टिक
- ९) हृदयातून येणाऱ्या विविध आवाजांची नोंद करणारे साधन
- १०) साखरेच्या कारखान्यात निर्माण होणाऱ्या सांडपाण्याचे उत्प्रेरकाच्या मदतीने नैसर्गिक सूर्यप्रकाशाद्वारे विघटन
- ११) शेंगदाण्यांच्या टरफलांतून सेल्यूलोज निष्कर्षण आणि जैविक इंधनाची निर्मिती
- १२) यीस्ट या जीवाणूतील मॅनन या पिष्टमय पदार्थाचा अभ्यास
- १३) विविध झाडांपासून उत्सर्जित केल्या गेलेल्या जैवरसायनांचा मुगाच्या वाढीवर होणारा परिणाम
- १४) पिझोइलेक्ट्रिक फलाटाचा विद्युतनिर्मितीसाठी उपयोग
- १५) प्लास्टीक नष्ट करू शकणारे सूक्ष्मजीव मातीतून वेगळे करण्याची क्रिया